

CARLO MARIA MARTINI
TÈVE MŪSŪ
Dvasinės pratybos

KATALIKŲ
PASAULIO
LEIDINIAI

Dievo valia mums

Kokia yra Dievo valia man, mums, Bažnyčiai, pasauliui?

- Žinoma, ji labai aiškiai atsiskleidžia Bažnyčios įsakymuose ir nurodymuose, taip pat Kanonų teisės nuostatose, nors jų privaloma vertė yra skirtinga, priklausoma nuo turinio.

Dievo valia atsiskleidžia per laisvai prisiimtas pareigas Dievo ir kitų atžvilgiu. Prisimenu, kad, būdamas didelės vyskupijos su tūkstančiais kunigų vyskupu, rūpinausi kai kuriais kunigystės krizės atvejais, ir mane visada neigiamai sukrėsdavo faktas, kad net ištikus pačioms nuoširdžiausioms krizėms buvo klausiama: „Ko Dievas nori iš manęs?“ Ir visiškai pamiršamos pareigos Bažnyčiai, tikintiesiems, visuomenei, t. y. tikrovei (sutarčių gerbimas, pareigų vykdymas, duoto žodžio laikymasis), kurios būtinos, norint išgyventi Dievo valią. Juk tai irgi yra Dievo valia. Žinoma, gali pasitaikyti išimtinių atvejų, tuomet Bažnyčia atleidžia nuo pareigų. Tačiau kai žmogus yra įsipareigojęs konkrečiai bendruomenei, ypač jei tai padarė viešai ir iškilmingai, jis negali nusimesti pareigų, tarsi jų nėra nebūtų, tarsi vienintelis dalykas, į kurį reikia atsižvelgti, būtų asmeninė jo egzistencija Dievo akivaizdoje. Žmogus, oficialiai

susisaistęs bendruomenės akivaizdoje, turi atsižvelgti į savo pareigas ir savo veiksmų pasekmes.

- Tačiau už šių tikslų Dievo valios nuorodų dar lieka daug erdvės, kur Dievas gali tiesiogiai apreikšti savo reikalavimus. Tai Dvasios tarpininkavimo erdvė, ta, apie kurią pradžioje sakėme, kad pratybos yra jėga, dinamika, Dvasios tarpininkavimas ir betarpiškumas, nes be to, ką Dievas mums įsako, yra dalykų, kurių nėra nė viename įsakyme, taisyklėje ar Kanonų teisės kodekse, – tai Dievo ir mano istorija, tiesioginis man skirtas Jo žodis.

Šiai perspektyvai priklauso *pašaukimas*. Juo sekti negali liepti joks Kanonų teisės kodeksas ar Bažnyčios įsakymas. Tai yra Dievo ir mano istorija, mano atsakas į Jo žodį.

Bet ir tie, kas atsiliepė į pašaukimą, turi pasirinkimų, kurie patikėti kasdienių santykių su Dievu betarpiškumui, vadinasi, yra *kasdienio sąmoningumo* objektas. Mąstau apie maldos laiką ir būdus, apie darbo bei poilsio laiką ir būdus; apie draugystės palaikymą, apie visa tai, kas susiję su apaštalinio uolumu, kur mūsų pasirinkimai ar iniciatyvos nėra privaloma, bet tai turi būti suderinta su Dievo valia, nes yra sąmoningumo objektas.

Pažinti Dievo valią svarbu mano ramybei, tiesai, gyvenimo autentiškumui, kuris neatsiejamas nuo Jėzaus

žodžio, perduoto man Dvasios. Tačiau tai nėra lengva. Kiek kartų neramiai savęs klausėme: ar iš tikrųjų vykdau Dievo valią? Ar reikalai, į kuriuos esu pasinėręs, pasirinkimas, kurį padariau, iš tikrųjų patinka Dievui? Kartais šie klausimai būna skaudūs, o netikrumas gali ilgai kankinti.

Į klausimą, kaip pažinti Dievo valią, kurį ir mums, kunigams, dažnai užduoda žmonės, tikslaus atsakymo nėra. Ar Dievas iš tikrųjų to iš manęs nori? Gal Jis nori ko nors daugiau, ko dar nesu supratęs? Aš tikiu, kad Viešpats sukelia nerimo būseną tam, kad ieškodami atsakymo apsivalytume, išsilaisvintume iš netvarkingų ar paprasčiausiai netikrų, fantastinių norų ir ieškotume to, ko nori Viešpats.

Kad padėtume sau sudėtingame sąmonėjimo kelyje, galime pasiremti kai kuriomis „taisyklėmis“, kurias norėčiau dabar prisiminti, nes jos gali būti jums naudingos šiomis pratybų dienomis ir vėliau, kasdieniame gyvenime.

Norint paaiškinti pirmą, galbūt pačią tvirčiausią, taisyklę, norėčiau pasinaudoti Mozės ant kalno įvaizdžiu: „Tada Mozė tarė: „Prašyčiau parodyti man savo šlovę.“ O jis atsakė: „Aš padarysiu, kad praeis prieš tave visas mano gerumas ir išstariu prieš tave vardą „VIEŠPATS“; aš esu maloningas tiems, kuriems esu maloningas, ir pasigailiu tų, kurių pasigailiu. Bet, – jis tarė, – mano

veido negali pamatyti, nes žmogus negali manęs pamatyti ir likti gyvas.“ Ir VIEŠPATS tęsė: „Štai arti manęs yra vieta. Atsistok ant uolos. Praeinant mano šlovei, nukelsiu tave į uolos plyšį ir uždengsiu ranka, kol praeisiu. Tuomet nukelsiu ranką ir tu pamatysi mano nugara. Bet mano veido niekas negali matyti“ (Iš 33, 18–23).

Mozė nori pamatyti Dievo veidą – aiškiai pažinti Jo valią – bet Jo nepamato. Tačiau, kai Dievas praeina, jis pamato Jį iš nugaros.

Iš šio įvaizdžio suprantame, kad Dievo valia aki-vaizdi tuomet, kai *išsaugome* ramybę. Taigi, kai laikomės kokio nors priimto sprendimo, galbūt nelengvo, kai išbandymus ir sunkų metą pasitinkame su *gilia dvasine ramybe*, kuri yra ženklas, jog vykdomė Dievo valią. Vadinasi, neretai ją atpažįstame *a posteriori* ir kiekvienas pasirinkimas yra rizika. Prisimenu vieną patirtį, išgyventą Milane, kai pasiūliau jaunimui sukurti vadinamąją Samuelio grupę, pasakiau jiems, kad, jei jie nori pažinti Dievo valią ir visu šimtu procentų paskirti Jam savo gyvenimą, jie gali praleisti su manimi metus. Šimtui jaunuolių, kurie labai kilniaširdiškai priėmė mano pasiūlymą, kas mėnesį organizavau ir vedžiau susitikimus, po kurių skirdavau vadinamuosius namų darbus ir aiškinau šv. Ignaco Lojolos dvasių skyrimo taisykles.

Buvau sukrėstas to, kad tuos jaunuolius, kurie labai intensyviai išgyveno bendrą mūsų kelią, labiausiai jaudino klausimas: „Argi aš galiu būti tikras, kad pažinau Dievo valią? Pasirinkčiau pašventintą gyvenimą ar kunigo kelią, jei būčiau šimtu procentų įsitikinęs, jog Dievas to nori.“ Atsakydavau: „Jei norite būti tikri, niekada neapsispręsite.“ Gyvenimas yra rizikingas, ir egzistenciniai pasirinkimai reikalauja drąsos. Jiems priimti būtini įžvalgumas, malda, patarimai ir apmąstymai, bet niekada nebūsime visiškai tikri, kad mūsų pasirinkimas atitinka Dievo valią. Tai tikrumas, kurį pajuntame tik laikui bėgant ir tik išsaugodami ramybę.

Patariu jums perskaityti du tekstus iš Izaijo knygos, kuriuose kalbama apie Dievo pagalbą, paremiančią mus silpnume ir suteikiančią ramybės: „Viešpats Dievas, Izraelio Šventasis, šitaip pasakė: „Grįžimu ir atsidavimu būsite išgelbėti, ramybė ir pasitikėjimas yra jūsų jėga“ (30, 15). „Nagi, ar nežinai, ar nesi girdėjęs? VIEŠPATS – amžinasis Dievas, kūrėjas visų žemės šalių. Nepailsta jisai nei pavargsta, neištiriama jo išmintis. Jis duoda nuvargusiam jėgų, bejėgiui gyvastį atšviežina. Net jaunuoliai pailsta ir pavargsta, vaikinai klupte klumpa, bet tie, kurie pasitiki VIEŠPAČIU, atgaus jėgas, pakils tarsi arų sparnais, – nepavargs bėgdami, nepails eidami“ (40, 28–31).

Ramybės išsaugojimas iš tiesų yra Viešpaties valios ženklas.

Yra ir kitų būdų pažinti Dievo valią, ir šv. Ignacas Lojola plačiai juos aprašo. Aš apsiribosiu prisimindamas tik tą vietą, kur jis bendrai aprašo *laiką – kada verta daryti gerą sprendimą*.

– *Pirmasis laikas* ateina tuomet, „kai Dievas įdeda tiek daug valios, kad tikinčiojo siela, neabejodama ir negalėdama abejoti, seka tuo, kas jai rodoma, kaip darė šv. Paulius ir šv. Matas, kai sekė Kristumi, mūsų Viešpačiu“.

Tai beveik *charizmatinis* Dievo valios išsiaiškinimo būdas, tačiau jis nėra labai retas. Yra tvirtų, ramių pasirinkimų, kuriais nė kiek neabejojame (Dievas mane šaukia ir aš atsiduodu). Aš visada sakiau, kad mano pasirinkimas vykti į Jeruzalę neturi jokios loginės prasmės, tai charizmatinis pasirinkimas ir jį padarius mane guodžia ir palaiko šv. Pauliaus žodžiai iš Mileto pamokslo: „Ir štai aš, Dvasios belaisvis, keliauju į Jeruzalę, nežinodamas, kas man ten nutiks“ (Apd 20, 22). Charizmatinis pasirinkimas nesvarsto už ir prieš, tai nėra ir kokios nors ypatingos misijos paieškos, tai – Dvasios įtaka. Net ir šiandien nė kiek neabejoju savo pasirinkimu, kuris man atrodo teisingas.

– *Antrasis laikas* „yra, kai per *paguodos* ir *nevilties* bei dvasių tyrimo patirtį pasiekiamas didis minčių aišku-

mas“ – bet jis ne absoliutus. Tai yra tyrimo taisyklių taikymas, kurį jau minėjau: mes pirmiausia linkstame ten, kur mus kreipia Dvasia, atsižvelgdami į tai, kur mus apima džiaugsmas, o kur, priešingai, užvaldo kartėlis ir nepasitenkinimas, taip įvertindami paguodos ir nevilties už ir prieš.

Taip po truputį atrandame Dievo valią.

Taip gilinantis radosi daug pašaukimų: iš kirbančio nepasitenkinimo, iš nepakankamos pasaulietinės veiklos, iš jausmingumo, iš aplinkybių. Tuomet dėl mus traukiančios Dvasios veikimo jaučiamės esą pašaukti padaryti daugiau.

– *Trečiasis laikas* kyla „iš ramybės, kai žmogus, nepamiršdamas to, kam yra gimęs, t. y. šlovinti Dievą, mūsų Viešpatį, ir gelbėti savąją sielą [tai transcendentinė Dievo valia], ir norėdamas tai pasiekti, pasirenka gyvenimą Bažnyčioje, kad tarnautų Viešpačiui ir gelbėtų savo sielą. Kalbu apie *ramybės laiką*, kai siela nėra jaudinama įvairių dvasių ir naudojami savomis galiomis laisvai ir ramiai“.

Tai racionalumo laikas, visada įkvėptas tikėjimo ir Evangelijos, kuomet įvertinami argumentai už ir prieš. Taip nutinka daugelio ganytojiškų sprendimų atveju: jie paprastai kyla ne iš charizmatinio impulso, o ramiai apsvarsčius Bažnyčios, psichologijos, sociologijos doktrinas yra pasirenkamas vienas ar kitas veikimo būdas.

Teateinie dangiškoji Jeruzalē

Beliko pakomentuoti – ir tai nėra lengva – paskutinę „Tēve mūsū“ meldimo daļi – „kaip danguje, taip ir zemėje“.

Tiesa, kad atitikmuo tarp zemēs ir dangaus yra daug kartū minimas Evangelijoje pagal Matā.

Meditacijoje „Tēve mūsū, kuris esi danguje“ jau citavau pažadā, duotā Petruī: „Kā tu suriši zemėje, bus surišta ir danguje, ir kā atriši zemėje, bus atrišta ir danguje“ (Mt 16, 19), kuris pakartojamas dar vienoje vietojē: „Kā tik jūs surišite zemėje, bus surišta ir danguje, ir kā tik atrišite zemėje, bus atrišta ir danguje.“ „Ir dar sakau jums: jeigu kas iš jūsu susitars zemėje dviese melsti kokio dalyko, jiems mano dangīškasis Tēvas jī suteiks“ (Mt 18, 18–19).

Toks pakartojimas gana īprastas evangelistui Matui.

Ilgai māsčiau, kā gali reikšti žodžiu „teesie Tavo valia kaip danguje, taip ir zemėje“ visuma. Man atrodo, kad visu pirmā reikia pabrēžti tai, jog čia kalbama ne apie siekī – nors esame ilgam īstrigē savo paieškose pažinti ir vykdyti Dievo valia, – bet apie šaukimāsi. Meldžiamē, kad Dievas veiktū, kad pasireikštū transcendentinē ir kategorinē Jo valia.

Atsižvelgiant ī tai, man atrodo, kad *kaip danguje, taip ir zemėje* galima išversti: *teesie Tavo valia*, Tavo teisingu-

mas, Tavo tiesa, Tavo ramybė *su ta pačia jėga, dailumu, džiaugsmu, ryžtu ir tikslumu, su kuriuo pasireiškia danguje.*

Jei Dievo Karalystė yra dangiškoji Jeruzalė, trokštame, jog ji pagaliau ateitų, ir daugiau nebūtų verksmo nei skausmo, kad praeities dalykai nugrimztų užmarštin, kad įsiviešpatautų teisingumas; teatinie ir tegul atsiskleidžia Dievo valia, kurią turime vykdyti stropiai, ramiai, džiaugsmingai ir lengvai. Prašome, kad visa žemė atspindėtų ramybę ir šviesą, būdingą Dievo namams dangiškosios Jeruzalės pilnatvėje.

Viešpatie, Tu žinai, ko nori iš mūsų. Dažnai mes to gerai nesuprantame ir galbūt švaistome laiką klajodami klystkeliiais. Suteik mums šviesos ir aiškumo, kad suprastume, ko iš mūsų tikiesi, ir jėgų įgyvendinti tai ramiai, sklandžiai ir stropiai, taip, kaip kontempliuojame danguje išsipildančią Tavo valią.

TURINYS

<i>Kvietimas skaityti</i>	3
<i>Įvadas</i>	7

PAMATAS (homilija)

I	MEDITACIJA	
	EVANGELINIS „TÈVE MŪSŲ“	
	KONTEKSTAS	19
	„Tève mūsų“ Evangelijoje pagal Luką	20
	„Tève mūsų“ Evangelijoje pagal Matą	24
	Kelios egzegetinės pastabos	26
	Nuorodos maldai	28

II	MEDITACIJA	
	TĖVE MŪSŲ, KURIS ESI DANGUJE...	31
	„Tėve mūsų“ ir šv. Ignaco Lojolos	
	<i>Dvasinės pratybos</i>	32
	Tas, kurį Jėzus vadina Tėvu	33
	Maldai	42

DVASIA IR ŽODIS

(homilija)

	Tikėjimo grožis	47
	Žodžio galia	50
III	MEDITACIJA	
	TEESIE ŠVENTAS TAVO VARDAS...	53
	Šventas yra Tavo vardas	54
	Išpūdingas reikšmių laukas	57
	Mūsų nuostatos	66
IV	MEDITACIJA	
	ATLEISK MUMS MŪSŲ KALTES,	
	KAIP IR MES ATLEIDŽIAME	
	SAVO KALTININKAMS...	71
	Pratybų kontekstas	71
	Prašymas atleisti	75

Nepelnytas atleidimas	77
Būti tobuliems kaip Tėvas	79
Nuoširdžiai melstis	85

„TAM ESU ATSIŪSTAS“
(homilija)

Dievas laisto ir augina	89
Laisva ir drąsi tarnystė	92

V MEDITACIJA

NELEISK MŪSŲ GUNDYTI...	95
Nuodėmė, netvarka, sumaištis	96
Kam kalbėti apie gundymą?	98
Penki pagundų tipai	99
Vengti progų	106

VI MEDITACIJA

BET GELBĖK MUS NUO PIKTO...	109
„Atsiplėšti“ nuo nuodėmingumo	110
Piktojo apgaulės	117
Atsispirti piktajam	121

BERIBIS PASITIKĖJIMAS
ŽODŽIU
(homilija)

Asmeninis liudijimas	127
„Viskas yra jūsu“	130

VII MEDITACIJA.

TEATEINIE TAVO KARALYSTĖ...	133
Kas yra Karalystė?	135
Tarsi mielės ir sėklos	143
Karalystės atėjimas	144
Viltis ir ramybė	145

VIII MEDITACIJA.

TEESIE TAVO VALIA KAIP DANGUJE, TAIP IR ŽEMĖJE...	147
Paaškinimas	150
Dievo valia Jėzui ir Jo mokiniams	153
Dievo valia mums	154
Teateinie dangiškoji Jeruzalė	161

DVASIOS LAISVĖJE
(homilija)

Ganytojo pavyzdys	167
Meilės įstatymas	170
„Mano teisėjas yra Viešpats“	172
IX MEDITACIJA.	
KASDIENĖS MŪSŲ DUONOS	
DUOK MUMS ŠIANDIEN...	175
Kokios duonos?	176
Kas taip meldžiasi?	178
Nuolankumas, pasitikėjimas, solidarumas	181
<i>Pabaiga</i>	185